

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Стефка Венкова-Мошева

по конкурс за заемане на академичната длъжност **професор** по Музикознание и музикално изкуство (музикална култура и образование), професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство в Институт за изследване на изкуствата при БАН (обнародван в „Държавен вестник“, бр. 32/16.04.2021 г.)

В конкурса, обявен от Института за изследване на изкуствата при БАН е подала документи като единствен кандидат доц. д-р Росица Славчева Драганова. Тя покрива националните минимални изисквания, което е видно от представената карта от НАЦИД, както и допълнителните изисквания към кандидатите за заемане на академични длъжности в Институт за изследване на изкуствата при БАН – отпечатана научна монография, брой научни публикации, участия в научни форуми и цитирания в научни издания след доцентурата.

Росица Драганова е представила като хабилитационен труд монографията „Музиката в българското училище в края на XIX и началото на XX век“¹, както и 13 статии. Публикациите са издадени след предишната хабилитация на кандидата. Те са на български език и са публикувани в авторитетни научни списания и сборници у нас, част от които са реферирани и рецензирани издания. Представената научна продукция изцяло се вписва в темата на конкурса. В нея могат да се очертаят няколко тематични

---

¹ Музиката в българското училище в края на XIX и началото на XX век. София: Институт за изследване на изкуствата – БАН, 2020, 211 с. ISBN 978-954-8594-00-44.

изследователски кръга – история на обучението по музика в общообразователното училище у нас в края на XIX и началото на XX век; разглеждането на приспивната песен в различни контексти – в музикалното културно минало на България и Европа, в музикалнопедагогическата практика у нас, в интернет пространството; допълването на щрихи към образите на български музикални дейци от миналото и съвременността – Петко Стайнов, Любомир Кавалджиев и други.

Представената от Росица Драганова монография е много важна за преосмислянето на българската музика от края на XIX и началото на XX век, защото това е времето, когато се поставят основите на новия музикален и културен живот в страната. От една страна, е все още силно влиянието на възрожденските образователни традиции, но от друга страна, идеите и стремежите са вече различни. Този период се нуждае от детайлно изследване, и то по-специално в областта на училищното музикално дело, защото в личността на учителя по музика тогава се събират във фокус всички възможни аспекти на музиканта – учител по музика, автор на песни, създател и диригент на хорове – светски и църковни, ученически и граждански. Той е солов вокален или инструментален изпълнител, организатор на музикални вечеринки и концерти, постановчик на оперетки. Липсата на диференциация на отделните музикални дейности – това е процес, който ще започне по-късно – поставя специфична интензивност в дейността на учителя по музика. Така че работата на Росица Драганова е особено актуална като част от необходимия съвременен прочит на новата музикална история на България.

В Първа глава „Фундамент и идеи (1878 – 1891)“ се разглеждат основните документи и идеите, характерни за посочения период. Много ползотворна е работата с основните нормативни документи от края на XIX в. – Привременен устав (август 1878), Закон за обществените и частните

училища (1885), Закон за народното просвещение (1891), които регулират и променят обучението по музика в българското училище и имат реален отзвук в него. Росица Драганова цитира в оригинал написаното в тях, а не препредавайки го от по-късни интерпретации. И плод на този подход е въвеждането на автентични понятия. Например, оказва се, че името на учебния предмет не е само „пение“, а „църковно пеяние“ (с.15). Авторката успява да „отмие“ натрупаните пластове от интерпретации и да представи оригинално заложеното. В работата се анализират и някои методологически подходи, които оставят отпечатък в цялата ни по-нататъшна култура, като например т. нар. хербартианство. Това е принос на книгата, тъй като не става дума за възгледите на конкретна личност, а за една цялостна линия на философското просвещение у нас, залегнало в основите на педагогиката.

Анализът на разгледаните във Втора глава „Задачи и решения (1891 – 1903)“ първи песенни сборници води до някои много важни изводи за развоя на българската музика от периода. Интересен акцент в тази глава е проведеното от Росица Драганова „разследване“ относно личността, скрита зад публицистичния псевдоним „А-moll“. Нейната хипотеза е, че това е Емануил Манолов.

Трета глава „Дебати и постижения (1903–1918)“ разглежда следващия етап в развитието на българската музика. Намирам за много важен анализирания от авторката процес на диференциация на музикалните дейности – „между педагогическата работа и сферите на творчество и музикално изпълнителство, между практиката в общото училище и преподаването в специализираните и новосъздадените музикални заведения, които променят неминуемо, макар и постепенно, социалната позиция и самосъзнанието на *педагогическия музикант* (курсив авт.)“ (с. 101). Като приносен оценявам и детайлния прочит на обособяването на основните музикално-педагогически

проблеми – „промяната в разбирането на връзката между теория и практика, между знанието и умението, ...разпределението на материала и конструирането на урока като основна методическа единица“ (с. 115).

В Четвърта глава „Музикални дейци от края на XIX и началото на XX век, свързани с българското училище“ са представени биографични и творчески данни за 32 български музикални дейци от периода, като информацията градивно допълва изложението в предходните глави на книгата.

Книгата на Росица Драганова е едно от ценните музикологични изследвания, предлагащи съвременен прочит на развоя на българската музика от годините непосредствено след Освобождението и началото на XX век. Убедена съм, че тя ще допринесе за засилването на интереса към корените и традициите на музикалната култура у нас.

От представените от Росица Драганова 13 статии, които обхващат широк диапазон от музикологични проблеми, ще се спра върху нейните изследвания за приспивната песен. Не само защото те осветляват една недостатъчно проучена като цяло тема и разглеждат нейни различни аспекти, но и защото представляват почти половината от нейните публикации – 6 на брой. Статията „Приспивната песен като предмет на музикалната терминология“ поставя изследователския фокус върху представите за приспивната песен в различните съществуващи научни и научнопопулярни източници. Следващите публикации – „Приспивната песен в музикалнокултурното минало“, „Приспивната песен днес“ и „Приспивната песен – традиционни и популярни примери от европейското минало (опит за съпоставка на етнологичните особености)“ се фокусират върху определени исторически периоди. Особен интерес представлява въпросът за етнологичните сходства и особености на приспивни песни от музикалнокултурното минало на различни народи. Приносна е и статията „Приспивни песни от български композитори в

училищния репертоар от края на XIX и първата половина на XX век“, в която се разглеждат образци от българското композиторско песенно творчество.

Росица Драганова представя разнообразна научна продукция с ясно определена специфика и тематичен обхват на изследователските търсения, с подходяща методология и висока музикантска компетентност, които допринасят за успешното постигане на научните ѝ цели. Тя е учен с богата квалификация, с широк кръг от музикологични интереси, с активна публикационна и преподавателска дейност. Трудовете, с които участва в конкурса съдържат ценни приноси.

Въз основа на горните съображения предлагам на уважаемото научно жури да избере доц. д-р Росица Славчева Драганова на академичната длъжност „професор“ по Музикознание и музикално изкуство (музикална култура и образование), професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство, за което ще гласувам убедено.

София, 13 септември 2021 г.

Подпис:

(Стефка Венкова-Мошева)